

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - najaar 2018, jaargang 32

Werkgroep Beken en sprengen bestaat 25 jaar

IVN en KNNV samen aan het werk in het Renkums beekdal

Hoezo gezond?

Namen en adressen

IVN

IVN werkt aan een duurzame samenleving. Door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur worden zij zich pas echt bewust van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Afdelingsbestuur IVN Zuidwest Veluwezoom

Voorzitter

Cees Kwakernaak, Middenlaan 44, 6869 VR Heveadorp
026 – 333 40 59 of 06 – 11 53 26 98,
ceesc.kwakernaak@gmail.com

Secretariaat

Maykel van Gent, Riemsdijkstraat 49,
6701 BC Wageningen
Ivn.zwv@gmail.com

Ledenadministratie en penningmeester

Folchert van Dijken, f.r.van.dijken@planet.nl

Bestuursleden

Mary de Jong, mary-dejong@hotmail.com,
06 – 40 95 46 37

Adviseur bestuur

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 – 334 27 43

Werkgroepcoördinatie

Werkgroep Landschapsonderhoud

Albert Smit, smit.albert52@gmail.com, 026 – 339 24 11

Redactie Zuidwester, redactie.zw@gmail.com

Simone Saarloos, simonesaarloos@gmail.com,
0317 – 35 74 56, 06 – 55 15 69 18

Bezorging Zuidwester

Wim Chardon, wim.chardon@wur.nl, 0317 – 31 94 90

Werkgroep PR en website

Albert Bos, albert.bos@hetnet.nl, 026 – 334 27 43

Werkgroep Beken en sprengen

Ruud Schaafsma, ruud.schaafsma@gmail.com,
0317 – 31 51 17

Werkgroep Zomp

Johanneke Sanders, johanneke.sanders@xs4all.nl,
026 – 334 30 77

Vogelwerkgroep

Els Roode, els.frank@planet.nl, 0317 – 31 82 12

Werkgroep Arboretum

Betsie van Loenen, b.vanloenen@hotmail.com,
0317 – 41 81 24

Werkgroep NME

Ineke Puijk, inekepuijk@yahoo.com, 0317 – 41 75 75

Werkgroep Renkumse duizendknoopbrigade

Henny Tax, 06 – 16 37 27 58,
renkumseduizendknoopbrigade@outlook.com

Heemtuin De Zomp

Ingang Fangmanweg/hoek Dam, Oosterbeek

IVN Gelderland

Jansbuitensingel 14, 6811 AB Arnhem, 026 – 351 29 27

IVN landelijk bureau

Plantage Middenlaan 2C, Postbus 20123, 1000 HC Amsterdam, 020 – 622 81 15

Lidmaatschap IVN Zuidwest Veluwezoom

Contributie: € 16,- per jaar

Donatie: € 10,- per jaar

Huisgenoten: € 8,- per jaar

Girorekening: NL39 INGB 0000 805291 t.n.v.IVN-afdeling Zuidwest Veluwezoom te Renkum

Als lid ontvangt u twee keer per jaar de Zuidwester, het contactblad van IVN Zuidwest Veluwezoom, en vier keer per jaar Mens en Natuur, het landelijke blad van het IVN.

Foto's

De foto's op de voor- en achterpagina, en de foto boven het voorwoord van de voorzitter zijn gemaakt door Karel Noy.

Zuidwester

IVN Zuidwest Veluwezoom - najaar 2018, jaargang 32

Van de voorzitter

Na een warme en heel droge zomer zijn we blij als het weer eens flink regent. Toen wij half augustus met ons kampeerbusje vertrokken naar de Franse Pyreneeën lieten we onze tuin achter in verschroeide toestand. Verdord gras, veel blad van de bomen en struiken, een tapijt van veel te kleine eikeltjes op de grond. De bomen, struiken en kruiden stopten hun laatste beetje energie in het maken van zaad voor nieuwe planten in betere tijden. Hoe zouden we de tuin vier weken later aantreffen?

Bij terugkomst zagen we fris groen gras in de tuin, en weer nieuw blad aan de struiken. De verdorde varens weer helemaal terug als in de lente! Wonderlijk hoe de natuur zich blijkt te kunnen herstellen van zo'n droge periode. Voor de meeste planten lijkt er geen sprake van blijvende schade.

Het is te verwachten dat we door klimaatverandering vaker dit soort zomers zullen krijgen. We zullen ons erop moeten voorbereiden, maar we kunnen daarbij veel leren van de natuur. Als je maar zorgt dat je minder verdampt, zoals planten die hun bladeren laten vallen, dan kom je zo'n periode ook wel weer door. Daarvoor is het bijvoorbeeld heel verstandig om de tegels uit de tuinen te halen, het principe van Operatie Steenbreek. Daarmee verlaag je de temperatuur van je leefomgeving en kan er ook nog veel meer water in de grond worden geborgen voor de watervoorziening van planten, dieren en mensen.

Cees Kwakernaak
Voorzitter IVN Zuidwest Veluwezoom

Inhoud

- 3 Van de voorzitter
- 4 Werkgroep Beken en spren-
gen bestaat 25 jaar
- 7 IVN en KNNV samen aan het
werk in het Renkums beekdal
- 8 Operatie Steenbreek
- 9 Van droge geulen naar stro-
mende beken
- 10 Hoezo gezond?
- 11 Biodiversiteit in de gemeen-
ten Renkum en Wageningen
- 12 Twee pagina's van alles wat
- 14 Een groen lintje voor de Ja-
panse duizendknoopbrigade
- 15 Activiteitenprogramma
- 16 Paddestoelen

Colofon

Redactie:
Albert Bos, Mary de Jong,
Simone Saarloos

Drukker:
Editoo B.V. te Arnhem

Redactieadres:
Simone Saarloos
Beukenlaan 1
6871 CK Renkum
0317 35 74 56
simonesaarloos@gmail.com

De uiterste inzenddatum van
kopij voor het voorjaarsnummer
is 23 februari 2019.

Werkgroep Beken en sprengen bestaat 25 jaar

AUTEUR: RUUD SCHAAFSMA

Oprichting 'Beken en sprengen'

In mei 1993 werd op initiatief van Theo Vermeulen van onze IVN-afdeling en Jan Willems van Staatsbosbeheer een avond belegd in het Staatsbosbeheer-gebouw 'De Beken'. De avond werd door 35 belangstellenden bezocht.

Staatsbosbeheer had geen middelen om het arbeidsintensieve handwerk van het beekonderhoud bij te houden en vroeg het IVN om hulp. Doel was een vrijwilligersgroep te starten gericht op het behoud en herstel van de Renkumse beken en sprengen. In september werd de werkgroep in een tweede bijeenkomst opgericht en aangehaakt bij onze IVN-afdeling. Ondergetekende rondde in deze tijd de IVN-gidsencursus af en Theo vroeg of ik coördinator van deze werkgroep wilde worden. Dat wilde ik wel, want ik wilde graag meer water in de beken zien stromen.

De werkgroep kreeg een startsubsidie van f 2.000,- van de Nationale Postcode Loterij voor de aanschaf van gereedschap en lieslaarzen. Het gereedschap werd opgeslagen in een speciaal getimmerde ruimte in de kapschuur achter gebouw 'De Beken' van Staatsbosbeheer.

25 werkseizoenen

De afgelopen 25 werkseizoenen werkten we meestal vijftien zaterdagochtenden per jaar met gemiddeld vijftien 'prutters', de geuzennaam van de werkers in de beken. Bij alle weersomstandigheden werd gewerkt; regen of sneeuw heeft zelden tot afgelasting geleid. Het enthousiasme voor het werken in het water en in deze prachtige natuur was groot.

De beken stromen weer

De beken worden tot op de oude beekbodem uitgegraven en vullen zich weer met water. In de sprengkoppen komt het water, nadat de modder is uitgegraven, soms in zandfonteinjes omhoog. Het enthousiasme over het resultaat is bij de werkers heel groot. Het is een zeer gemotiveerde groep. Door al dit geplons en geploeter kunnen de vele wandelaars weer van beken met stromend water genieten.

Waterschap

Sinds 1997 valt de gemeente Renkum onder (toen nog) Waterschap Vallei & Eem. Voor alle beken stelde het wa-

terschap een beekherstelplan op. Tussen 2002 en 2008 werden alle beken in de gemeente Renkum aangepakt. De sprengbeken werden opnieuw beleemd, beken werden uitgebaggerd en enkele cultuurhistorische elementen werden gerestaureerd of teruggebracht. Met groot materieel werd het achterstallige onderhoud aangepakt. Vooral in het Renkums beekdal werden de opgeleide beken (waar de beek hoger ligt dan het beekdal) opnieuw beleemd. Het resultaat was ideaal voor de werkgroep, de kilometers lange beeklopen konden beter worden onderhouden. Vervolgens werd afgesproken welke delen van de beeklopen door het waterschap en welke door de IVN vrijwilligers worden onderhouden.

Top-ervaringen

Als het water weer door een schoongemaakt beektraject gaat stromen, is steeds weer een geweldig moment. Noem het een top-ervaring.

Langs de Grunsfoortweide lag een nauwelijks herkenbaar droogstaand geultje. In de tijd dat het industrieterrein werd omgetoverd in de 'Papierweide', moest duidelijk zijn waar de nieuw gegraven Oliemolenbeek moest aansluiten op de nog bestaande beekloop. De werkgroep groef in 2010 dit beekdeel weer open met een mooi resultaat: een zichtbare en stromende Oliemolenbeek. Bij het graven werden resten van een brug (over de buitenste slotgracht van kasteel Grunsfoort) en een soort vloertje op de bodem van de beek blootgelegd.

Alle werkplekken zijn landschappelijk heel fraai, het is heerlijk om in zo'n mooie omgeving te werken. Opvallend is het steeds weer dat dubbelloof op de steile hellingen massaal terugkomt als de beekdelen na de schoonmaak weer water voeren.

De ijsvogel laat zich regelmatig zien, soms in de beek duidelijk.

De ringslang zien we nu en dan zwemmend in de beek. Eens zag ik een ringslang aan de rand van de beek, met nog net poten van een kikker uit z'n bek en zelfs een keer parend op de beekrand.

Het miauwen van de buizerd is bijna altijd aanwezig. In de beek drie- en tiendoornige stekelbaars, schrijvertjes, bootsmannetjes en boven de beek veel mooie soorten juffers en libellen. Waar de Molenbeek en Kortenburg-

sebeek de uiterwaard in stromen hebben al enkele jaren bevers een burcht.

Het zeldzame mijtertje met z'n oranje vruchtlichaampje niet groter dan een speldenknop was eerst te zien in een deel van de Heelsumse beek. Een jaar later op meerdere plekken in de beken in het Renkums beekdal. Een beloning voor het handmatige beekonderhoud.

De werkpauses halverwege de werkdagen zijn gezellige momenten. We drinken koffie en thee met de onmisbare 'beekkoeken'.

Een tweede werkgroep in het Heelsumse beekdal

In het Renkumse beekdal bleek zoveel werk te zijn dat we maar sporadisch aan andere beken in de gemeente Renkum konden werken. Enkele keren namen we andere beken in het programma op. Diverse vijvers in de Duno-beek werden schoongemaakt, waaronder het drukvat van één van de fontein. Maar vooral meerdere werkdagen in het Heelsumse beekdal. Er werd gestart met het uitgraven van de Rondeelbeek en de Wolfhezerbeek. De Heelsumse beek werd vroeger door het waterschap

machinaal geschoond. Een deel van de beek groeit dicht met knolrus (de rode begroeiing in de beek). In overleg met Natuurmonumenten en het Waterschap Vallei en Veluwe werd besloten om hier op woensdagochtenden aan het werk te gaan. Wiebe Selders werd de coördinator van deze gedreven groep. Het handmatige onderhoud verving het machinale en tussen hotel Wolfheze en de weilanden van de Kabeljauw.

Net als in het Renkums beekdal zijn hier steeds meer beekdelen watervoerend geworden.

Door de werkgroep wordt 's winters, om de twee jaar, enkele ochtenden in het Openluchtmuseum en bij hotel Wolfheze gewerkt aan de beeklopen en de vijvers.

Een derde werkgroep in de Oorsprongbeek

Kort na de tweede werkgroep startte een derde groepje, dat onderhoud verricht aan de Oorsprongbeek. Hier wordt behalve de beek ook het veldje goudveil in de benedenloop vrij gehouden van reuzenbalsemien. Ook het zwembad (gevoed door beekwater!) wordt onderhouden. Hans van Leeuwen coördineert dit groepje.

Excursies

Ieder werkseizoen sluiten we af met een excursie voor alle drie de werkgroepen. Meestal naar een ander beekgebied of een watermolen. Dit zijn gezellige en informatieve dagen. Voor dit jaarlijkse uitje en voor de koffie, thee en

koeken, voor de aanschaf van lieslaarzen en gereedschap (sinds kort via de Stichting Landschapsbeheer Gelderland) ontvangen de werkgroepen jaarlijks een financiële bijdrage van het waterschap.

Natuurlijke parels

In deze 25 jaar is er door vrijwilligers ruim 25.000 uur in de beken gewerkt! Door de gezamenlijke inzet van de vrijwilligers en het waterschap hebben de Renkumse en Heelsumse beekdalen hun parels weer terug!

Fototentoonstelling

Tot **2 december 2018** kunt u de fototentoonstelling 'Van droge geulen naar stromende beken' bekijken in Informatiecentrum Renkums Beekdal, Nieuwe Keijenbergseweg 170, 6871 VZ Renkum.

Openingstijden

Woensdag t/m vrijdag: van 13:00 tot 17:00 uur (in december tot 16.00 uur)

Zaterdag & zondag: van 11:00 tot 17:00 uur (in december tot 16.00 uur)

IVN en KNNV samen aan het werk in het Renkums beekdal

AUTEUR: CEES KWAKERNAAK

Dit voorjaar eindigde de IVN-Natuurgidsenopleiding, georganiseerd door de IVN-afdelingen Ede, Veenendaal/Rhenen en Zuidwest Veluwezoom, samen met KNNV Wageningen e.o. Deze samenwerking leverde een duidelijke meerwaarde op, omdat verschillende sterktes elkaar aanvulden. De gedegen kennis van flora en fauna (KNNV) werd op deze cursus succesvol gecombineerd met het vermogen om kennis over natuur en landschap op een aansprekende wijze over te brengen aan jong en oud (IVN).

Deze gezamenlijke activiteit van IVN en KNNV was de start van een serie nieuwe vormen van samenwerking, waaronder gezamenlijke deelname aan markten, lezingen en excursies. En om elkaar nog beter te leren kennen worden sinds dit jaar ook activiteiten georganiseerd waarbij de IVN-afdelingen en het KNNV eens bij elkaar kunnen komen kijken.

Werken in Renkums beekdal

Op 22 september was IVN Zuidwest Veluwezoom aan de beurt. Albert Smit en Ruud Schaafsma hadden samen met Albert Bos een dag in het Renkums beekdal georganiseerd. Het werk in de ochtend bestond uit het schoonmaken van de Bosvijver (het voormalige zwembad van de heren Schimmelpenninck van de Keijenberg, en ook van Willem III) en een deel van de Oliemolenbeek. Met zo'n dertig vrijwilligers was de opkomst uitstekend, evenals het weer. Een ploeg ging met lieslaarzen de vijver in en haalde veel

bagger en takken uit het water. De takken werden door anderen ver weg in het bos teruggebracht, want anders zouden de takken weer snel in de vijver terug gegooid zijn als prooi voor de honden.

Langs en in de Oliemolenbeek waren de planten weelderig gegroeid in de warme en droge zomer. Van verdroging hadden de planten hier geen last gehad. Na de werkdag waren de beek en de oever weer goed te zien. De vijver was weer goed op diepte gebracht, maar hield nog wel een groene kleur van de blauwalgen. Na afloop kon ieder nog uitgebreid genieten van de bosuil die zijn vaste plekje langs de rand van het Renkums beekdal weer had ingenomen.

Excursie

Na de lunch met een kop heerlijke soep was het tijd voor het middagprogramma. Eerst vertelden Matthieu Pinkers en Cees Kwakernaak iets over de Stichting Renkums Beekdal en het IVN Zuidwest Veluwezoom. Daarna gingen men in twee groepen het gebied in voor een excursie. De lucht trok helaas dicht en aantal buien zorgden voor wat meer water in de beken. Na afloop gingen allen zeer tevreden huiswaarts.

In het najaar is KNNV Wageningen aan de beurt. Nadere informatie over datum en locatie volgt in de E-Zuidwester.

Operatie Steenbreek: geen tegels, maar planten

AUTEUR: CEES KWAKERNAAK

Tijdens de Algemene Ledenvergadering 2018 vertelde Tim van Hattum, projectleider bij het onderzoeksinstituut Alterra Wageningen, een boeiend verhaal over de noodzaak en het nut van groene in plaats van betegelde tuinen.

Ons klimaat is zichtbaar aan het veranderen. Steeds vaker hebben we te maken met enorme hoosbuien, hitte of een periode van aanhoudende droogte, zoals dit jaar. Hierdoor ontstaat veel schade in de landbouw, de natuur en de bebouwde omgeving. Langdurige hitte leidt bij veel mensen bovendien tot gezondheidsklachten en hogere sterfte.

Om deze klimaatproblemen te beperken is het Deltaprogramma nu in uitvoering. Daarmee worden vaak groot-schalige maatregelen aan de kust, de rivieren en in steden getroffen. Maar ook kleinschalige maatregelen kunnen heel effectief zijn, zeker als die op gemeenteniveau worden gecoördineerd. Zo is er bijvoorbeeld veel winst te boeken als in veel tuinen de tegels eruit worden gehaald en daarvoor in de plaats planten worden gepoot.

In 2015 werd hiervoor de stichting Operatie Steenbreek opgericht. Deze stichting stimuleert gemeenten om lokaal actie te ondernemen om hun inwoners over te halen om de verharding in de tuinen in te ruilen voor planten. De argumenten zijn talrijk:

- * Groen neemt water op en dat komt weer beschikbaar voor planten, dieren en mensen, en ontlast het riool bij extreme regenval.
- * Groen geeft schaduw en verkoeling in steeds warmer wordende zomers.
- * Groen vergroot het leefgebied van vogels, insecten zoals bijen en andere dieren.
- * Groen is goed voor de gezondheid en het welzijn van mensen door een betere luchtkwaliteit en minder omgevingslawaaï.

Binnen de regio van onze IVN-afdeling Zuidwest Veluwe zijn de gemeente Wageningen en Waterschap Vallei en Veluwe al aangesloten bij Operatie Steenbreek. Hoogste tijd dat ook de gemeente Renkum zich gaat aansluiten!

Wageningen groenste stad

AUTEUR: ALBERT BOS

De gemeente Wageningen is op 20 september 2018, op de Nationale groendag, uitgeroepen tot de 'groenste stad van Nederland' in de Nationale Groencompetitie Entente Florale! De prijs werd in ontvangst genomen door Dennis Gudden en Wilma Pol van de gemeente Wageningen. Wageningen mag zich nu officieel een jaar lang de groenste stad van Nederland noemen.

Zie: www.groenwageningen.nl/de-groenste
www.gelderlander.nl/wageningen/wageningen-is-de-groenste~a8690e1a/

'Van droge geulen naar stromende beken'

AUTEUR: SIMONE SAARLOOS

In het Informatiecentrum Renkums Beekdal in Renkum is van 2 september tot en met 2 december de fototentoonstelling 'Van droge geulen naar stromende beken' te zien. Op de foto's kun je zien hoe het de groep vrijwilligers van de IVN-werkgroep Beken en sprengen lukt om de beken weer te laten stromen.

De foto's zijn door Ruud Schaafsma gemaakt, al 25 jaar de coördinator van de werkgroep Beken en sprengen. Op een avond zit ik bij hem aan de eettafel en vraag hem wat erbij komt kijken, bij het maken van die foto's. Ik ben benieuwd hoe hij zich voorbereidt, wat voor apparatuur hij gebruikt, wat hij wel en wat hij niet interessant vindt om te fotograferen.

Hoe bereid jij je voor op het maken van foto's, Ruud? Wat voor apparatuur gebruik je?

Mijn camera is een Sony alpha 55 met een zoomlens (3.5 – 5.6 / 18 – 55 SAM). Die camera bevalt me heel goed. Niet te zwaar, ligt goed in de hand. Ik heb er een stevige, mooie tas voor, maar die heb ik lang niet altijd bij me. Meestal stop ik de camera in een tasje met andere spullen, zoals een pakje brood, mijn mobieltje of papieren. Om de lens te beschermen doe ik er geen kapje meer op. Die ben ik zo kwijt. Maar het is wel slim om de lens tegen krassen te beschermen. Daarom heb ik een UV-filter op de lens zitten. Die draai je erop en kan er niet afvallen.

Heb je ook een statief bij je en andere extra's?

Nee, een statief gebruik ik nooit bij het fotograferen van de werkgroep. Ik maak al heel lang foto's. Vroeger heb ik wel allerlei soorten statieven geprobeerd. Voor de foto's van de beken neem ik de tijd niet om zo'n statief op te stellen. Ik heb wel een extra batterij bij me. En heb ik die luxe tas bij me, dan zitten daar in een zijvakje 4 batterijen in. Verder heb ik niets nodig. Kaarten ook niet. Ik ben al zo lang bezig met het onderhoud van de beken en het beschrijven daarvan in mijn boeken, daar heb ik geen kaarten meer voor nodig.

Ter voorbereiding op dit interview las ik verschillende artikelen over natuurfotografie. Ik begreep dat het moment van het maken van de foto's heel belangrijk is. Dat je rekening moet houden met het standpunt van waaruit je fotografeert, dat de compositie naar je zin moet zijn, dat het licht goed is, dat het het juiste tijdstip is.

Houd jij daar allemaal rekening mee?

Nou, eerst maar eens dat standpunt. Ik fotograaf uit de hand, de camera staat op automaat. De camera heeft een

Ruud Schaafsma, fotograferend op IJsland

schermpje dat je kunt uitklappen. Ik hoef dan niet door de beeldzoeker te kijken. Ik kan de camera hoog boven mijn hoofd houden en via dat schermpje zien wat ik ga fotograferen. Heel laag kan ook. Ook dan helpt dat schermpje, die display. Bij het maken van foto's van de beken houd ik de camera vaak heel laag, vlak boven het water. Dan krijg je de mooiste foto's.

En het licht?

Foto's maken in het ochtend- of avondlicht levert de mooiste foto's op. Maar tja, de werkgroep Beken en sprengen werkt 's morgens tussen 9.30 en 12.30 uur, weer of geen weer. Dan moet het dus gebeuren. Ik neem foto's voor, tijdens en na het onderhoud van de beken. Ik probeer in dat geval wel zo goed mogelijk steeds op dezelfde plek te staan, zodat je goed kunt zien wat er precies gebeurt. Je ziet bij veel natuurfotografen dat ze uren zitten te wachten op het juiste moment, het beste licht, de geliktste compositie. Dat heb ik niet. Ik ben ter plekke, ik ga staan, ik klik en een paar uur later doe ik dit weer.

Maak je dan veel foto's?

Eigenlijk maak ik van zo'n moment wel meerdere foto's. Maar van de 5 foto's gooi ik er zeker later 3 weg. Ik bewerk ze later op de computer niet. De foto's van de weer stromende beken zijn bestemd voor de mensen van het Waterschap, die graag willen zien wat het effect is van het onderhoud van de beken, en natuurlijk voor de leden van de werkgroep Beken en sprengen zelf. Want wat stimuleert meer dan foto's te bekijken waarop we met al die vrijwilligers de beken weer aan het stromen krijgen!

Hoezo gezond?

AUTEUR: MARY DE JONG

We voelen het aan ons lichaam, we merken het aan de rust in ons hoofd. Zeker als IVN-er ben je daar heel bewust van. Natuur doet ons goed. Maar met gevoelens en intuïtie kunnen beleidsmakers en verzekeringsmaatschappijen niet zo veel. Zij willen feiten vanuit onderzoek, waarop ze hun keuzes kunnen baseren, variërend van de inrichting van een stadsbuurt of gebouw tot het verstrekken van subsidies en vergoedingen.

Wat levert de natuur ons nou precies op?

Het wetenschappelijke bewijs voor het positieve effect van natuur in onze directe omgeving op onze gezondheid en welzijn wordt steeds sterker. In de IVN-factsheet *Waarom wij natuur nodig hebben* (2013) maakt onderzoekster Agnes van den Berg onderscheid in drie functies van natuur voor de mens.

Natuur als bewegingsruimte

Groen in de directe omgeving nodigt ons uit tot meer bewegen, waardoor o.a. de kans op overgewicht minder is. Ouderen blijven actiever, vooral als zij een tuin hebben, en kinderen spelen meer en creatiever. Ook verbeteren hun motorische vaardigheden, waardoor zij meer durven. Ook volwassenen worden meer uitgenodigd tot bewegen. Sporters worden bijvoorbeeld minder moe van trainen in de natuur dan in de sportschool. Stadse volwassenen fietsen vaker naar hun werk naarmate er meer parken in de omgeving zijn.

Natuur als ontspanningsruimte

Natuur boeit mensen. Het trekt onze aandacht zonder dat het ons moeite kost. Dit zou te maken hebben met de fractale structuren die oneindig doorgaan. Kijk maar eens naar een deltagebied of de structuur van een blad. Dit zorgt ervoor dat we in de natuur sneller herstellen van stress, ons beter concentreren, beter onze impulsen beheersen en lichamelijk beter functioneren. Psychische en neurologische problemen als depressie, ADD/ADHD, angststoornissen en Alzheimer worden deels voorkomen,

ontwikkelen zich minder snel en heftig dan wel worden deze als milder ervaren. Alleen al het kijken naar de natuur van achter een raam of naar een natuurafbeelding, zoals op het werk of in het ziekenhuis, levert ons ontspanning, minder pijnbeleving en een kortere opname-duur.

Een effect waar steeds meer gezondheidsinstellingen en werkgevers zich bewust van zijn. Je ziet er steeds meer natuurafbeeldingen en planten. Ziekenhuis Rijnstate gaat nu zelfs een speciale tuinkamer maken voor de Intensive Care-patiënten. Het zou mooi zijn als hier ook een buitenruimte voor de andere patiënten, afgesloten van het verkeer, gerealiseerd wordt.

Natuur als gezonde leefomgeving

We weten allemaal dat bomen en planten de lucht zuiveren en ons beschermen tegen hitte, wind en regen. Uit onderzoek blijkt dat naarmate we meer (kwaliteits)groen in onze woon- en werkomgeving hebben, we ons gezonder voelen. We gaan minder naar de huisarts, verzuimen minder vaak op ons werk en hebben minder last van hart- en vaatziekten. Het bewegen in de natuur beschermt ons ook deels voor het ontwikkelen van ernstige psychische problemen. Een effect dat bij bewegen in een sportschool of thuis niet is aangetoond.

Mooie aangrijpingspunten voor beleidsmakers en verzekeringsmaatschappijen om 'natuur' mee te nemen in hun keuzes. Voor IVN-ers een stimulans én opsteker om vooral bezig te blijven met mensen bewust maken van de prachtige effecten die de natuur op ons heeft.

Informatie

Meer weten over de effecten van natuur op onze gezondheid en hoe we dit goed kunnen inzetten?

www.agnesvandenbergnl/IVN_factsheetNenG_web.pdf
en
www.ivn.nl/groendichterbij/factsheets

Biodiversiteit in de gemeenten Renkum en Wageningen

AUTEUR: ALBERT BOS

Gemeente Renkum

Bent u geïnteresseerd in planten en dieren in onze gemeente? Of heeft u bouw- of verbouwplannen met effect op flora en fauna? Dan kunt u de aanwezige plant- en diersoorten in onze gemeente eenvoudig opzoeken.

Waarneming.nl

Op de website 'Biodiversiteit in de gemeente Renkum' kunt u zien waar welke planten en dieren zijn waargenomen in onze gemeente. U kunt eenvoudig zien welke soorten er in de buurt voorkomen door te zoeken op dorp of natuurgebied. U kunt ook selecties maken, bijvoorbeeld van alle waargenomen vlinders in de hele gemeente. De getoonde plant- en diersoorten zijn geregistreerde waarnemingen en zijn daarmee een indicatie. Het is dus mogelijk dat er planten en dieren voorkomen, die nog niet zijn waargenomen of geregistreerd. Bij bouwplannen of andere ruimtelijke ingrepen is verder onderzoek soms nodig om te voldoen aan de natuurwetgeving.

U kunt zelf ook waarnemingen toevoegen. Daarvoor maakt u een account aan via de website waarneming.nl. Samen krijgen wij een nog beter inzicht in de biodiversiteit in onze gemeente.

Gemeente Wageningen

Wageningen is een gemeente met een hoge biodiversiteit. Die biodiversiteit hangt samen met een grote variatie in landschappen. Veel van die soorten zitten in het buitengebied, maar ook het bebouwd gebied is belangrijk. Met die waarden in gedachten heeft Mooi Wageningen aan het Onderwijsloket van Wageningen University & Research gevraagd op welke manieren de biodiversiteit van de stad Wageningen nog verder verbeterd kan worden (www.mooiwageningen.nl).

Studentenrapport en folder

Meer weten? Lees het studentenrapport 'Enhancing Urban Nature in the City of Wageningen'. De studenten maakten ter inspiratie ook een folder met 50 inheemse soorten planten voor in de tuin die belangrijk zijn voor bijen en vlinders. De folder geeft overzicht en informatie om inheemse plant- en diersoorten te bevorderen en waterafvoer tijdens regenbuien te reguleren. Het biedt u de kennis en mogelijkheden om de biodiversiteit te verbeteren op een handige en makkelijke manier, met makkelijk te onderhouden soorten van inheemse kruiden en struiken die belangrijk zijn voor vele soorten bijen en vlinders in Nederland.

Wageningse landschappen

AUTEUR: ALBERT BOS

Wat zie ik daar? Wat is dat? Hoe is het daar gekomen? Vragen die wij ons stellen als wij lopend, fietsend of rijdend door Wageningen en omgeving gaan. Zo kwam het bestuur van Mooi Wageningen op het idee een boek te maken over de landschappen van Wageningen.

Op woensdag 13 juni jl. was er een startbijeenkomst. Leden die willen helpen met het vinden van mooie verhalen en graag fotograferen, waren daar van harte voor uitgenodigd.

www.mooiwageningen.nl/nieuws/2018/5/startbijeenkomst-boek-sporen-in-het-wageningse-landschap

Vlinder-V?

AUTEUR: ALBERT BOS

Op pagina 14 van de Zuidwester van dit voorjaar kwam een artikel over de Vlinder-V in Wolfheze voor. Maarten van Houten vertelde mij over de Vlinder-V. Lezers van de Zuidwester vroegen zich af: "Wat is de Vlinder-V?"

De V staat voor de vorm van de doorgang voor insecten; in dit geval de V-vormige doorgang voor vlinders. Een brede doorgang over een langer gebied zou ook volstaan (projecten op Hoge Veluwe, Deelerwoud en bijvoorbeeld Plancken Wambuis). Men noemt het dan gewoon open verbindingen. Het zijn doorgangen om biodiversiteit voor een aantal diergroepen te stimuleren. Het nut daarvan heeft zich na onderzoek al bewezen.

Droog, warm en veel zon is in eerste instantie goed voor insecten tot de bloemetjes gaan verdorren. Maarten van Houten heeft toch nog heel veel mooie vlinders gezien en heel veel mooie foto's kunnen maken. We tonen u er een paar.

Jachtlust

AUTEUR: WIM SPAAN

Tijdens het afschieten van de edelherten in de Oostvaardersplassen worden normaal toegankelijke delen afgesloten (Trouw, 19 september). Afsluiting voor drie maanden dreigt om bijzondere reden ook voor het kroondomein 'Het Loo'. Wellicht kan de laatste sluiting opgeschort worden. Ter compensatie zou de koning zijn talenten nuttig kunnen inzetten bij het faunabeheer in de polder. Op een groot gedeelte van de Veluwe blijft dan recreatie mogelijk voor de rest van het Nederlandse volk.

Bomen

AUTEUR: ALBERT BOS

Jaren geleden gaf IVN Zuidwest Veluwezoom een boekje uit met aandacht voor bomen in Oosterbeek. In park Harstenstein zijn nog veel bomen voorzien van een naam-bordje. Ik hoorde dat vrijwilligers, die park Bato's Wijk onderhouden, bijzondere bomen van een bordje willen voorzien. Misschien is een samenwerking mogelijk om met moderne middelen zoals een app niet alleen de naam van de boom, maar ook achtergrondinfo uit te brengen. Wie wil meedoen? Meld je aan bij albert.bos@hetnet.nl.

Bijvriendelijk beheer

AUTEUR: ALBERT BOS

Is bijvriendelijk beheer duurder dan traditioneel beheer of niet? De brochure 'Kosten en baten van bijvriendelijk beheer' zet het heel helder op een rij! De brochure is een uitgave van het Groene Cirkel-project 'Bijenlandschap'. De auteurs zetten diverse vormen van bijvriendelijk beheer naast het traditionele beheer. Ze gaan in op vier type gebieden: een gazon, ruw grasland, bosplantsoen en oever van watergangen. De auteurs presenteren de kosten voor het bijvriendelijk beheren in overzichtelijke schema's en laten met foto's zien welk eindbeeld bijvriendelijk beheer oplevert. Ze geven ook advies over de randvoorwaarden, van het gebruik van de juiste machines tot communicatie met omwonenden.

Kortom, een zeer praktisch boekje voor wie meer ruimte wil maken voor bijen en andere insecten in de stad en omgeving. En daarover met een goed onderbouwd verhaal wil komen. Het boekje is gratis te downloaden op www.bijenlandschap.nl.

Spullen voor kraam

AUTEUR: ALBERT BOS

Af en toe staat onze IVN-afdeling met een kraam op evenementen. Dan laten we bezoekers van een evenement zien wat onze afdeling zoal doet in de gemeenten Renkum en Wageningen. Elke keer proberen we een mooie, leerzame presentatie te maken.

Ideeën of spullen?

Heeft u leuke ideeën om goed in beeld te komen? En heeft u wellicht leuke attributen die makkelijk mee te nemen zijn? Bijvoorbeeld een kleine schildersezel of iets dergelijks om afbeeldingen vertikaal te presenteren. We kunnen van alles gebruiken. Zo hebben we wel eens doorzichtige kunststof plaatjes geleend. Hiermee konden we slakken laten kruipen en kon je aan de onderzijde zien hoe die slakken eruit zien. Slakken zetten we na afloop natuurlijk weer terug in het gebied waar we ze vonden.

Contact

Laat het ons weten: albert.bos@hetnet.nl.

Kaalslag

AUTEUR: WIM SPAAN

In het Renkumse beekdal heeft boven en beneden de Hartenseweg in Renkum het natuuronderhoud huis gehouden. De aanwezige begroeiing is radicaal afgemaaid. Men noemt dat terecht verschraling. Het resultaat lijkt sprekend op een engelsraaigras weide/akker waar de boer net zijn opbrengst heeft afgevoerd om het in te kuilen (zie foto). Waarom moet ieder jaar de gehele oppervlakte rücksichtslos worden gebruuskeerd? Kunnen er niet stroken worden gespaard waar de fauna beschutting kan zoeken? Waarom hebben natuurliefhebbers vaak kritiek op de boeren, die zorgen voor gazonachtige aanblik van het landelijke gebied?

Een goed voorbeeld hoe het beter kan, levert de aangrenzende Grunsfoortweide. Die is ook gemaaid, maar met behoud van de aanwezige bosjes. Helaas ontstaat hier de doorlopende vreemde discussie, dat een beekdal verschoond moet blijven van houtopstanden. Natuuronderhoud blijft moeizaam!

Naschrift. Na het maaien is het gebied een walhalla voor reigers en ooievaars, die de lijken voor het oprapen hebben.

Een groen lintje voor de Japanse Duizendknoopbrigade

AUTEUR: CEES KWAKERNAAK

Eind juni is de Renkumse Japanse Duizendknoopbrigade door GroenLinks Renkum in het zonnetje gezet. Henny Tax kreeg als initiatiefnemer van deze IVN-werkgroep een groen lintje opgespeld.

Al twee jaar werken in de gemeente Renkum veel vrijwilligers aan de bestrijding van deze woekerende exoot door deze met wortel en al uit te graven. Inmiddels lijkt het erop dat deze bestrijding effectief is. Uit recent onderzoek van de Stichting Probos uit Wageningen blijkt dat uitgraven en afvoeren de beste en ook nog goedkoopste bestrij-

dingswijze is. Na vier jaar consequent rooien zal deze duizendknoop op die plekken nagenoeg verdwenen zijn.

De Japanse duizendknoop is naar Nederland gehaald als tuinplant, maar heeft hier geen natuurlijke vijanden. Hij verstikt alles wat hij tegenkomt. De wortels vormen een dik pakket dat moeilijk is weg te krijgen. Een klein stukje wortel of een 'knoop' van de stengel is voldoende voor een nieuwe plant, die tien centimeter per dag kan groeien.

De Japanse Duizendknoopbrigade werkt nauw samen met de gemeente Renkum. Via de gemeente wordt het geoogste plantenmateriaal afgevoerd en door een gecertificeerde composteerder verantwoord verwerkt. En dit jaar heeft de gemeente Renkum in Heveadorp een proef uitgevoerd om op vlakke stukken de planten ondiep uit te graven, waarna de vrijwilligers zorgden voor verwijdering van de resterende opkomende planten. Dit lijkt een heel succesvolle aanpak.

Wethouder Joa Maouche toonde zich vooral heel enthousiast over de manier waarop dit initiatief is ontstaan. Dit is volgens hem een schoolvoorbeeld van een geslaagd burgerinitiatief, begonnen door een individuele inwoner en ingebed in een vrijwilligersorganisatie als het IVN, in goede samenwerking met de gemeente.

Praktijkproef

AUTEUR: SIMONE SAARLOOS

Hebt u zich ook al eens afgevraagd wat er op dat bordje staat langs de Bennekomse weg in Heesum? Ik fietste langs en ben maar eens afgestapt.

Het is een bordje waarop staat dat in 2013 de Stichting Probos in samenwerking met ruim 25 terreinbeherende organisaties een praktijkproef gestart is. Er worden diverse bestrijdingsmethoden toegepast op meer dan 100 locaties verspreid over heel Nederland. Op de plek waar het bordje staat, wordt geëxperimenteerd met het behandelen van de plant met het bestrijdingsmiddel Ultima. Dit is een biologisch afbreekbaar middel dat geen schadelijke stoffen achterlaat. Iedere keer als de stengels van de duizendknoop een hoogte van ongeveer 20 cm bereiken, wordt het blad ingespoten met dit middel. Deze proef heeft een looptijd van vier jaar.

Activiteitenprogramma oktober 2018 t/m februari 2019

Informatie

Werkgroep Belmonte, Wageningen: Betsie van Loenen, tel. 0317 - 41 81 24, b.vanloenen@hotmail.com.

Vogelwerkgroep: Els Roode, tel. 0317 - 31 82 12, els.frank@planet.nl.

Werkgroep Beken en sprengen: Ruud Schaafsma, tel. 0317 - 31 51 17, ruud.schaafsma@gmail.com of Gerrit Brouwer, tel. 0317 - 35 15 45, gerit.brouwer@gmail.com.

Werkgroep Landschapsonderhoud: Albert Smit, 06 - 53 65 89 50, smit.albert52@gmail.com of Thijs van der Velden, 06 - 23 11 80 23, mjm.vandervelden@kpnplanet.nl.

OKTOBER

6 oktober 2018: wilgen knotten in het Heelsums beekdal nabij de manege. Verzamelen: Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

6 oktober 2018: 25-jarig jubileum van de werkgroep Beken en sprengen.

13 oktober 2018: uiterwaardenschoonmaak. Dit keer op initiatief van Rijkswaterstaat en IVN Gelderland onder de naam 'Schone Rijn'. Verzamelen: nog n.t.b.

13 oktober 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

20 oktober 2018: wilgen knotten in het Heelsums beekdal ten westen van de manege. Verzamelen: bij de Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

27 oktober 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

20 oktober 2018; publieke excursie vogelwerkgroep: Boersberg Doorwerth

NOVEMBER

3 november 2018: landelijke natuurwerkdag: wilgen knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Benedendorpsweg tegenover garage Klaassen te Oosterbeek.

10 november 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

17 november 2018: onderhoud landgoed De Kamp achter de (voormalige) papierfabriek Schut. Verzamelen: Utrechtseweg / viaduct A50 bij weg De Kamp.

24 november 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

24 november 2018: knotten in het Heelsums beekdal nabij de manege. Verzamelen: Koninginnelaan bij manege Klein Vosdal te Heelsum.

DECEMBER

1 december 2018: knotten langs de Veerweg bij het Drielse Veer. Verzamelen: bij Veerweg 5 en het Drielse Veer te Oosterbeek.

8 december 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

15 december 2018: knotten in het Heelsums beekdal bij het 'kerkje op de heuvel'. Verzamelen: hoek Koninginnelaan / Kerklaan bij de speelplaats te Heelsum.

22 december 2018: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

29 december 2018: heide schonen Z-W langs de spoorbaan Utrecht - Arnhem. Verzamelen: Hoek Parallelweg / Telefoonweg te Wolfheze.

JANUARI

5 januari 2019: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

12 januari 2019: wilgen knotten achter (voormalige) papierfabriek Schut. Verzamelen: Utrechtseweg / viaduct A50 t.p.v. papierfabriek Schut.

19 januari 2019: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

19 januari 2019: publieke excursie vogelwerkgroep Kil van Hurwenen.

26 januari 2019: knotten in de Rosandepolder. Verzamelen: Benedendorpsweg tegenover garage Klaassen te Oosterbeek.

FEBRUARI

2 februari 2019: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

2 februari 2019: knotten langs de Veerweg: met buurtgenoten uit Heveadorp / Oosterbeek en vrienden van Albert (voor de liefhebbers na afloop broodjes en uiensoep). Verzamelen: bij Veerweg 5 en het Drielse Veer te Oosterbeek.

9 februari 2019: knotten in de Jufferswaard te Heelsum. Verzamelen: toegang 'de Noordberg'; bij de tunnel Fonteinallée / Rijksweg N225.

16 februari 2019: werkochtend werkgroep Beken en sprengen.

Beleef de natuur

